

W czwartek 18 grudnia br. podczas posiedzenia Parlamentarnego Zespołu Proste Podatki prezes Instytutu Sobieskiego Leszek Skiba zaprezentował raport pt. „Ochrona interesów konsumentów na rynku informacji kredytowej”. Publikacja stała się punktem wyjścia do szerokiej debaty na temat funkcjonowania rynku informacji kredytowej w Polsce oraz roli konkurencji, nadzoru i ochrony konsumentów.

W posiedzeniu uczestniczył m.in. **Daniel Mańkowski, wiceprezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**, który podkreślił, że **ocena zdolności kredytowej powinna odbywać się w warunkach konkurencyjnego rynku informacji kredytowej**. UOKiK prowadzi obecnie prace legislacyjne i wskazuje, że banki oraz instytucje kredytowe powinny korzystać z **więcej niż jednej bazy danych** w procesie oceny zdolności kredytowej. Stanowi to istotny argument na rzecz demonopolizacji rynku.

Przedstawiciele **Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego** zaznaczyli natomiast, że UKNF analizuje rynek przede wszystkim z perspektywy **prawidłowości badania zdolności kredytowej**. Celem jest jednoczesne ograniczanie ryzyka nadmiernego zadłużenia i bankructw konsumenckich oraz przeciwdziałanie nadmiernej restrykcyjności, która mogłaby prowadzić do nieuzasadnionego ograniczenia dostępu do kredytu.

Podsumowując dyskusję, **Janusz Kowalski, przewodniczący Parlamentarnego Zespołu Proste Podatki**, wskazał, że jesteśmy świadkami **otwarcia debaty o optymalnym modelu wymiany informacji kredytowej**, w której kluczową rolę odgrywają UOKiK i UKNF.

Jeden dominujący podmiot – punkt wyjścia raportu

Raport Instytutu Sobieskiego stanowi **analizę prawną i ekonomiczną rynku informacji kredytowej**, na którym w praktyce funkcjonuje jeden dominujący podmiot. Jak podkreśla Leszek Skiba, impulsem do przygotowania publikacji były zarówno wcześniejsze postępowania, jak i sygnały oraz refleksje płynące z działalności UOKiK.

Historyczny monopol i luki regulacyjne

Autor raportu wskazuje, że obecny monopol ma charakter **historyczny** i sięga lat 90. XX wieku. Jednocześnie obowiązujące regulacje – w szczególności art. 105 ust. 4

Prawa bankowego – tworzą **wąską podstawę legislacyjną** funkcjonowania rynku. Przepisy te nie odnoszą się wprost do standardów nadzoru czy bezpieczeństwa danych, co prowadzi do sytuacji, w której praktyka rynkowa wyprzedza kompleksowe ramy prawne.

Wysoka rentowność a koszty ponoszone przez konsumentów

W części ekonomicznej raport zwraca uwagę na **bardzo wysoką rentowność podmiotu dominującego**. Odwołując się do danych za 2024 r., autor wskazuje, że osiągnięte zyski są trzykrotnie wyższe od poziomu kapitału własnego. Rodzi to pytania o **koszty ponoszone przez konsumentów**, ponieważ opłaty związane z dostępem do informacji kredytowej są elementem całkowitego kosztu kredytu.

Dlaczego konkurencja ma znaczenie?

Raport przywołuje wnioski z analiz międzynarodowych, zgodnie z którymi **model monopolistyczny sprzyja wyższym cenom usług**, podczas gdy rynek konkurencyjny działa w interesie użytkowników. Oprócz aspektów cenowych autor wskazuje na ryzyka nieekonomiczne: spadek jakości, mniejszą innowacyjność, problemy z transparentnością danych oraz brak jednoznacznego nadzoru regulacyjnego.

W tej perspektywie konkurencja pełni rolę **mechanizmu dyscyplinującego**, wymuszając lepsze produkty, wyższe standardy przetwarzania danych oraz bardziej odpowiedzialne wsparcie banków i instytucji pożyczkowych w ocenie ryzyka.

Jak przełamać monopol? Możliwe ścieżki zmian

Leszek Skiba wskazuje, że demonopolizacja rynku powinna wiązać się z **poszerzeniem katalogu podmiotów uprawnionych** do działania oraz równoczesnym wzmocnieniem nadzoru i ochrony danych, w tym realną kontrolą systemów IT i procedur. To obszar wymagający decyzji ustawodawcy – zarówno co do kształtu regulacji, jak i modelu nadzorczego.

Jednym z najbardziej pragmatycznych rozwiązań może być wykorzystanie doświadczeń **Biur Informacji Gospodarczej**, działających już na rynku informacji gospodarczej. BIG-i, posiadające zaplecze organizacyjne i nadzorcze, mogłyby – przy odpowiednich regulacjach – tworzyć wyspecjalizowane rozwiązania konkurencyjne na rynku informacji kredytowej.

Rynek sieciowy i wyzwania praktyczne

Raport podkreśla, że rynek informacji kredytowej ma charakter **sieciowy** – jego skuteczność zależy jednocześnie od skali danych i liczby użytkowników. Dlatego sama zmiana przepisów nie wystarczy. Konieczne są mechanizmy, które skłonią kredytodawców do korzystania z więcej niż jednego dostawcy danych, tak aby konkurencja mogła realnie zaistnieć.

Początek długiej drogi

W podsumowaniu autor raportu zaznacza, że publikacja stanowi **początek szerszej dyskusji**. Konieczne są dalsze analizy międzynarodowe oraz poszukiwanie **optymalnego modelu oceny zdolności kredytowej** – takiego, który nie będzie ani nadmiernie restrykcyjny, ani zbyt liberalny. Szczególne znaczenie mają także kwestie bezpieczeństwa danych oraz rosnąca rola narzędzi opartych na sztucznej inteligencji.

Zachęcamy do zapoznania się z pełną treścią raportu Instytutu Sobieskiego, który dostarcza pogłębionej analizy i stanowi ważny głos w debacie o przyszłości rynku informacji kredytowej w Polsce: [Ochrona interesów konsumentów na rynku informacji kredytowej – Instytut Sobieskiego](#)